
ปัญหาชาวโรฮิงยากับอาเซียน

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์ของชาวโรฮิงยาอพยพมาจากเปอร์เซียเพื่อทำการค้าขาย และได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ประเทศบังกลาเทศและประเทศพม่า ต่อมาในยุคล่าอาณานิคม ประเทศอังกฤษได้เข้ายึดประเทศบังกลาเทศ และในปี พ.ศ. ๒๔๒๘ ชาวอังกฤษได้จ้างชาวบังกลาเทศและอินเดียเป็นทหารบุกเข้ายึดประเทศพม่าต่อ ซึ่งต่อมาคนรับจ้างเหล่านี้ไม่ยอมกลับประเทศโดยได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพม่า ภายหลังคนเหล่านี้ก็ถูกเรียกว่า “ชาวโรฮิงยา” จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ พม่าได้รับเอกราช และมีรัฐธรรมนูญพม่า ประกอบกับรัฐบาลทหารพม่ามีความชิงชังต่อชาวโรฮิงยาที่เป็นทหารรับจ้างให้อังกฤษต่อสู้กับพม่าจนต้องตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ทำให้พวกโรฮิงยาได้ถูกขับไล่ให้กลับไปอยู่ที่ประเทศบังกลาเทศ อีกทั้งรัฐบาลพม่าได้ออกกฎหมายสัญชาติพม่าส่งผลให้ชาวโรฮิงยาไม่มีสิทธิเสรีภาพ เช่น การถูกกดขี่ ถูกกีดกันการเข้าถึงการสาธารณสุข ถูกบังคับใช้แรงงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราพิเศษเทียบเท่าชาวต่างชาติ ถูกยึดที่ดินทำกิน ทำให้ชาวโรฮิงยาไม่สามารถทำงานหรือทำการค้าขายได้ ถูกจำกัดบริเวณห้ามออกไปนอกพื้นที่ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังถูกจำกัดสิทธิการแต่งงานและการมีบุตรเพื่อที่จะได้ไม่มีชาวโรฮิงยาเพิ่มขึ้น และที่สำคัญถูกละเมิดไม่ได้รับสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้เท่ากับเป็นการสร้างความกดดันเพื่อเป็นการขับไล่ชาวโรฮิงยาออกนอกประเทศทางอ้อม ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ถูกละเมิดสิทธินี้ ชาวโรฮิงยาได้อพยพหนีภัยจากพม่าไปอยู่หลายประเทศที่มีชาวมุสลิม เช่น บังกลาเทศ ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย และไทย

บทวิเคราะห์

อย่างที่เรทราบกันดีอยู่แล้วว่า เป้าหมายหลักของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (AEC) ขึ้นมานั้นก็มีอยู่ 3 เสาหลัก คือ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งบทบาทที่เด่นที่สุดของ AEC คือ บทบาทด้านเศรษฐกิจ แต่สังคมโลกก็จะอยู่อย่างสงบสุขไม่ได้ถ้าให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เพราะด้านสังคมและวัฒนธรรมก็สำคัญไม่แพ้กัน อีกทั้ง ในกฎบัตรอาเซียนก็ได้กำหนดไว้ว่า อาเซียนมีหน้าที่ส่งเสริมความยุติธรรมภายในภาคด้วย ดังกรณีของชาวมุสลิมโรฮิงยา กลายเป็นปัญหาระดับภูมิภาคและระดับสากล เป็นกลุ่มที่ถูกทารุณกรรม ถูกขับไล่จากถิ่นที่อยู่และถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ตลอดจนถูกจำกัดสิทธิในด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น รัฐบาลพม่าไม่ยอมรับชาวโรฮิงยาเป็นประชาชนชาวพม่าโดยอ้างเหตุผลที่ว่าประเทศพม่าเป็นเมืองพุทธ แต่ชาวโรฮิงยาเป็นชาวมุสลิม และชาวโรฮิงยาส่วนใหญ่ไม่ใช่ภาษาพม่าในการสื่อสาร ความพยายามในการขับไล่ชาวโรฮิงยาออกนอกประเทศพม่าเนื่องจากรัฐบาลพม่าไม่ยอมรับชาวโรฮิงยาเป็นพลเมืองพม่า นั้น ทำให้ชาวโรฮิงยากลายเป็นกลุ่มที่ไร้สิทธิเสรีภาพ ถูกจำกัดสิทธิต่างๆ และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งทางด้านศาสนา สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ชาวโรฮิงยาจึงต้องกลายเป็นแรงงานเถื่อน ถูกกดขี่ได้ง่าย และทำให้เกิดปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายเพิ่มขึ้น

ในหลายๆประเทศมีค่ายผู้อพยพไว้รองรับจำนวนชาวโรฮิงยาที่หนีเข้ามา แต่ก็ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ลี้ภัยที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงต้องมีการส่งชาวโรฮิงยากลับพม่าไป สำนักข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้พยายามเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ช่วยเหลือและอยากให้รับชาวโรฮิงยาไว้ด้วยเหตุผลด้าน

มนุษยธรรม แต่ก็ไม่สามารถห้ามการส่งกลับไปประเทศต้นทางได้ ซึ่งตรงจุดนี้จะกลายเป็นปัญหา เพราะหากรัฐบาลไม่ยอมรับคนของประเทศตนเองแล้วนั้น บทบาทอาเซียนก็อาจจะเข้าไม่ถึงและกลายเป็นองค์กรที่ไร้ความหมาย เพราะที่ผ่านมอาเซียนยังไม่สามารถเข้าช่วยเหลือชาวโรฮิงยาได้อย่างเต็มที่ ก็ทำได้แค่พยายามประสานกับรัฐบาลพม่าให้จัดการกับปัญหาด้านมนุษยธรรมของชาวโรฮิงยาเท่านั้น แต่ไม่สามารถทำให้พม่าให้สิทธิความเป็นพลเมืองกับพวกเขาได้

อุปสรรคอีกประการที่ทำให้การแก้ปัญหาของชาวโรฮิงยาไม่สำเร็จเท่าที่ควรคือ “อุปสรรคทางกฎหมาย” ที่มีข้อจำกัดและไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิต่างๆ อีกทั้งประเทศหลายๆ ประเทศมองว่าชาวโรฮิงยาคือ “ภวระ” ซึ่งทัศนคตินี้ก็กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อาเซียนช่วยเหลือด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมได้ค่อนข้างลำบาก หากการแก้ไขปัญหานี้ไม่สำเร็จก็จะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ทางสังคม นอกจากเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และมนุษยธรรมตามมาอีก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้ามนุษย์ แรงงานเถื่อนข้ามชาติ สิทธิเด็กและสตรี การค้าของเถื่อน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการตั้งกองกำลังติดอาวุธ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเรื่องโรคระบาด เป็นต้น

การแก้ปัญหาชาวโรฮิงยาขึ้นอยู่กับทิศทางนโยบายของผู้นำพม่า แต่ในความเป็นจริงไม่มีผู้นำหรือพรรคการเมืองไหนที่อยากเข้าไปยุ่งหรือให้การช่วยเหลือเรื่องของชาวโรฮิงยา เพราะจะทำให้คะแนนเสียงและความนิยมของตนเองลดลง เนื่องจากเป็นที่ทราบกันว่าคนพม่าส่วนใหญ่ต่อต้านและต้องการที่จะขับไล่ชาวโรฮิงยาออกนอกประเทศอยู่แล้ว

อาเซียนต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเรื่องการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งในระดับพลเมืองของประเทศและพลเมืองอาเซียน เพื่อไม่ให้เกิดการกดขี่หรือการแสดงการเหยียดหยามเชื้อชาติหรือศาสนา เพราะการสร้างสังคมที่เอื้ออาทร และยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางศาสนา เชื้อชาติและชาติพันธุ์ได้ย่อมทำให้ประเทศสมาชิกอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและได้รับการยอมรับจากสังคมโลกด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากผู้อพยพชาวโรฮิงยาและองค์กรต่าง ๆ ควรเสนอให้อาเซียนมีบทบาทเชิงรุกกับปัญหานี้ต่อพม่ามากขึ้น เพราะประเด็นปัญหานี้ก็มาจากการที่รัฐบาลพม่าปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการไม่แสดงท่าทีรับผิดชอบหรือรับรู้ต่อปัญหาของรัฐบาลพม่า ควรให้อาเซียนมีมาตรการการลงโทษพม่าจากเขาไปหาหนัก โดยเริ่มจากการแสดงความไม่เห็นด้วย การประณามอย่างรุนแรงและจริงจังเพื่อกดดันรัฐบาลพม่า และสุดท้ายเป็นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศอื่นที่ทำการค้าการลงทุนกับพม่าด้วยจึงจะสำเร็จโดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย และรัฐเซีย เพราะถ้าหากปัญหานี้ไม่ได้รับการจัดการที่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสันติภาพและเสถียรภาพภายในอาเซียนได้

อีกทั้ง อาเซียนควรหาแนวทางการแก้ปัญหาในกรณีนี้ โดยจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อความสะดวกในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกในอาเซียน เพราะหากอาเซียนละเลยปัญหานี้ ไม่ว่าจะเป็นการไม่พูดถึงประเด็นนี้เลย หรือไม่ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไข ก็เท่ากับว่าอาเซียนก็ไม่มี ความหมายเพราะไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งระหว่างและในประเทศสมาชิกในอาเซียนได้ โดยควรปฏิบัติตาม มาตรฐาน ๑๔ ของกฎบัตรอาเซียนที่มีการตกลงชัดเจนว่าต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและ

เสรีภาพขั้นพื้นฐานมนุษยชนอาเซียนขึ้น และมอบหมายให้คณะกรรมการจัดทำร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference: TOR) ขึ้น โดยจุดสำคัญของร่างขอบเขตของงาน คือ อำนาจและหน้าที่ขององค์กร มี ๒ ประเด็นคือ การส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก การพัฒนาบรรทัดฐานในเรื่องสิทธิมนุษยชนก่อน และยังคงส่งเสริมให้อาเซียนเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนด้วย

นอกจากนี้ ควรต้องมีการร่วมกันแก้ปัญหาจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) กับประเทศที่ได้รับผลกระทบทั้งมาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย โดยร่วมกันกดดันพม่าให้แก้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง และอาเซียนควรเป็นสื่อกลางให้ UNHCR เข้ามาทำหน้าที่ดูแลค่ายผู้อพยพทั้งในบังกลาเทศและบริเวณชายแดนไทย-พม่า และควรมีการร่างระเบียบปฏิบัติประจำหรือกฎการปฏิบัติในการปฏิบัติกับชาวโรฮิงญาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเป็นการประสานงานการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการ ภาคประชาสังคม องค์กรอิสระเอกชน (NGO) สื่อมวลชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหามุสลิมโรฮิงญา เพื่อการร่วมมือกันปฏิบัติการแก้ไขปัญหามาตามนโยบายและเห็นผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

บรรณานุกรม

ครบรอบ 1 ปี วิกฤติผู้อพยพชาวโรฮิงญา ซึ่งการแก้ปัญหายังไม่ไปถึงไหน นักวิชาการแนะยกเลิกมาตรการผลักดันผู้หนีภัยความตาย ระบุไร้มนุษยธรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://http://transbordernews.in.th/home/?p=12990>. (วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2560)

นักวิชาการชี้ “โรฮิงญา” ทำทลายอาเซียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/650999>. (วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2560)

นักวิชาการชี้ปัญหา “โรฮิงญา” เป็นระเบิดเวลาอาเซียน แนะไทยยอมรับความจริงหากต้องการแก้ปัญหา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/asean/th/news/2369/34847->. (วันที่ค้นข้อมูล 9 พฤษภาคม 2560)

เจษฎา มีบุญลือ. ปัญหาโรฮิงยากับแนวทางการแก้ไข. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.sscthailand.org/uploads_ssc/rhohingya.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2560)

โชติกา เสนาพันธ์. ปัญหาของอาเซียนและความพยายามในการแก้ไขปัญหา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://sites.google.com/site/chotichotikob/payha-khxng-xa-seiyn-elea-khwam-phyayam-ni-kar-eke-khi-payha>. (วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2560)

Prueksapha Chaiya. ปัญหาของอาเซียนและความพยายามแก้ปัญหา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://basicchaiya.blogspot.com/2013/01/blog-post_2286.html. (วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2560)